

Hieronder leest u de samenvatting van **MAP6** op basis van het niet-technische MER-rapport. MAP6 is het resultaat van structureel en constructief overleg, waaraan het **VAC** heeft deelgenomen.

Onze bezorgdheid en bekommernis gingen vooral naar de werkbaarheid en toepasbaarheid van MAP6 op de bedrijven. Tevens hebben we aandacht gevraagd voor een positieve ingesteldheid waarbij de agrarische ondernemers die meewerken aan het bereiken van de doelstellingen ontlast zouden worden.

Zijn we daarin geslaagd?

De lezer vindt onze terugkoppelingsteksten die we in september aan het overleg hebben overgemaakt integraal bij het onderwerp - zie tekst in groene kaders.

Totstandkoming plan

De Europese Nitraatrichtlijn heeft als doel het oppervlakte- en grondwater te beschermen tegen nitraten uit agrarische bronnen. In Vlaanderen wordt uitvoering gegeven aan de Nitraatrichtlijn via het Mestdecreet. Elk actieprogramma in het kader van de Nitraatrichtlijn loopt voor een periode van 4 jaar. Het zesde Vlaamse mestactieprogramma (MAP6) heeft betrekking op de periode 2019-2022.

Doelstellingen van het Mestactieprogramma

Met het 6de actieprogramma ambieert Vlaanderen een reductie van de nutriënten-verliezen uit land- en tuinbouw om de waterkwaliteit in lijn te brengen met de Europese doelstellingen. Er wordt ingezet op het verhogen van de effectiviteit van het bestaande beleid door een betere handhaving en implementatie en op een gebiedsgerichte aanpak die maatregelen doelmatig inzet in gebieden waar een afstand tot de te bereiken doelen bestaat.

Het huidige gebiedsgericht beleid kent een aantal knelpunten, dat Vlaanderen wil wegwerken in het 6de actieprogramma om een grotere effectiviteit van het gebiedsgericht beleid te realiseren:

Oppervlaktewater

Om een verantwoorde gebiedsgerichte beoordeling van de evolutie van de oppervlaktewaterkwaliteit te maken, wordt voor MAP6 uitgegaan van de afbakening van de afstroomzones van de Vlaamse waterlichamen.

Om te bepalen welke maatregelen moeten genomen worden per afstroomzone om de nutriëntenverliezen voldoende te reduceren ten einde de waterkwaliteit in lijn te brengen met de Europese doelstellingen, moet per afstroomzone de doelafstand bepaald worden. De streefwaarde voor de gemiddelde nitraatconcentratie in het MAP-meetnet bedraagt 20 mg NO₃-l per afstroomzone. Tegen 2027 worden alle maatregelen genomen om op termijn de gemiddelde nitraatconcentratie in het oppervlaktewater in landbouwgebied beneden 20 mg nitraat/l te krijgen. Het verschil tussen de streefwaarde en de huidige gemiddelde nitraatconcentratie bepaalt de doelafstand voor oppervlaktewater in een afstroomzone.

Op basis van deze doelafstand worden de afstroomzones ingedeeld in 4 gebiedstypes oppervlaktewater (OW):

- **Gebiedstype OW 0:** Afstroomzones waar de streefwaarde van 20 mg nitraat/l al gehaald wordt. In deze afstroomzones moeten geen bijkomende maatregelen genomen worden en worden een

aantal bepalingen uit het lopende beleid aangepast.

- **Gebiedstype OW 1:** Afstroomzones waar de streefwaarde in zicht is. Een verderzetting van het beleid aangevuld met de voorwaarde om vanggewassen na de oogst in te zaaien waar mogelijk, moet voldoende zijn om in deze gebieden de streefwaarde op termijn te realiseren.
- **Gebiedstype OW 2:** Afstroomzones waar de afstand tot de streefwaarde 5 à 12 mg nitraat/l bedraagt. In deze gebieden zullen bijkomende maatregelen nodig zijn om verbetering in de waterkwaliteit te realiseren.
- **Gebiedstype OW 3:** Afstroomzones waar de afstand tot de streefwaarde meer dan 12 mg nitraat/l bedraagt. In deze gebieden zullen verregaande, bijkomende maatregelen nodig zijn om verbetering in de waterkwaliteit te realiseren.

Het doel op het einde van MAP6 is dat de gemiddelde doelafstand daalt met 4 mg nitraat per liter voor de afstroomzones die nu een doelafstand hebben (gebiedstypes 2 en 3).

Grondwater

De gemeten nitraatconcentraties in de meetpunten van het freatisch grondwatermeetnet laten toe om de impact van de land- en tuinbouw op het grondwater in te schatten - **zie tabel volgende pagina**.

Gebiedstype-indeling o.b.v. oppervlakte- en grondwater

Om tot een definitieve afbakening te komen wordt de afbakening op basis van het criterium oppervlaktewater gecombineerd met het

criterium grondwater - zie kaart.

De gebiedstype-indeling zal tweejaarlijks geëvalueerd worden, te beginnen in 2020 op basis van de waterkwaliteitsresultaten voor de winterjaren 2018-2019 en 2019-2020 voor oppervlaktewater en de jaren 2018 en 2019 voor grondwater. De nieuwe gebiedstypes kunnen dan ingaan vanaf 2021.

Afstand streefwaarde afstroomzones

Het Vlaams Agrarisch Centrum vraagt om de nitraatgehaltes van grensoverschrijdende waterlopen mee te nemen in de vaststelling van de doelafstand.

Maatregelen MAP 6

MAP 6 is gericht op het creëren van de randvoorwaarden die garanderen dat:

- de bemesting uitgevoerd wordt met de juiste mestsoort, in de juiste dosis, op het juiste tijdstip en met de meest optimale

bemestingstechniek ('4J' principe),

- de bodemkwaliteit verbeterd wordt,
- directe verliezen aangepakt worden.

Er zijn twee leidende principes:

- betere implementatie en handhaving van bestaande maatregelen en instrumenten,
- bijkomende sector- en gebiedsgerichte maatregelen.

Naast de maatregelen die onder deze twee leidende principes vallen, worden ter ondersteuning maatregelen genomen om de bodemkwaliteit te verbeteren en de nalevingsgraad te verbeteren.

Hiervoor worden de volgende maatregelen genomen:

- Versterkte implementatie en handhaving van bestaande maatregelen en instrumenten;
- Verbeterd in kaart brengen van nutriëntenstromen door de bestaande brongerichte maatregelen met het oog op het verminderen van nutriënten in de mest te blijven behouden zoals voedertechnieken en voeder-

samenstellingen en door een certificering van bemestingsadvisering te ontwikkelen.

- Brongerichte maatregelen
- Certificering van bemestingsadvies

Werking CCVB

Het CCVB blijft een belangrijke partner in de voorlichting en de begeleiding.

Aangezien de opdracht van het CCVB verschuift naar sensibilisering en begeleiding van landbouwers dient de samenwerking met andere actoren uitgebreid te worden zodat meer landbouwers kunnen bereikt worden en de kwaliteit van de voorlichting wordt verbeterd.

Gebiedsgerichte maatregelen in de individuele bedrijfsvoering

Aangepaste bepalingen in gebiedstype 0

- Bemestingsvrije strook van 1 meter voor meststoffen mits het toepassen van precisietechnieken op niet hellende percelen.
- Geen verplichte bemestingsadvisering voor groente- en sierteelt.
- Verhoogde bemesting blijft mogelijk (10% werkzame stikstof) voor percelen in gebiedstype 0.
- Lager aantal nitraatresiducontroles.

Verderzetting beleid in gebiedstype 1, met inzet van vanggewassen

Aanvullend vanggewassen verplicht na gewassen die vóór 1 september worden geoogst op niet-kleigronden in combinatie met de bijkomende generieke maatregelen van het 6de actieprogramma.

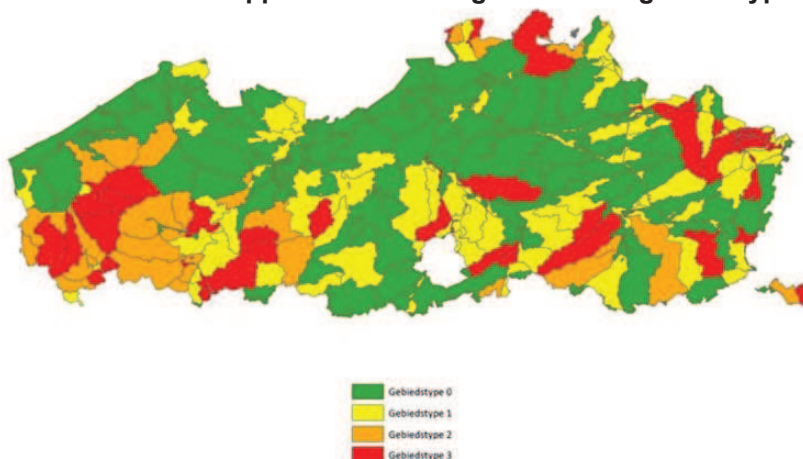
Aan de volgende voorwaarden moet worden voldaan:

- Een vanggewas zo snel mogelijk en tegen uiterlijk 15 september moet ingezaaid worden;
- Een nateelt in hetzelfde jaar ingezaaid moet worden.

Tabel

	gemiddelde concentratie =< 40 mg nitraat/l	gemiddelde concentratie 40-50 mg nitraat/l	gemiddelde concentratie 50-60 mg nitraat/l	gemiddelde concentratie > 60 mg nitraat/l
significant dalend	0	0	+1	+1
stabiel of geen trend	0	0	+1	+1
significant stijgend	0	+1	+1	+1

Kaart: Evaluatie oppervlaktewater - grondwater - gebiedstypes

Tussentijdse bijsturing gebiedstype-indeling obv evolutie waterkwaliteit

Standaardmaatregelen in gebiedstype 2 en 3

De standaardmaatregelen die gelden in gebiedstype 2 en 3, omvatten een daling van de bemestingsnorm voor werkzame stikstof en een verhoging van het areaal bouwland ingezaaid met vanggewassen of grasland - **zie tabel**.

Naast het inzaaien van vanggewassen waar mogelijk wordt de standaardmaatregel voor het inzaaien met vanggewassen of grasland op bouwland vertaald in een effectief minimum standaardpercentage waaraan het areaal van elke landbouwer gelegen in het respectievelijke gebiedstype moet voldoen.

Bijkomende voorwaarden bij de standaardmaatregelen zijn:

- De landbouwer die de hoofdteelt verbouwt op het perceel heeft ook de bemestingsrechten op het perceel evenals de perceelsgebonden sancties die van toepassing zijn.
- Vanaf 1/7 moet alle transport van vloeibare dierlijke mest naar derden door een erkend mestvoerder met AGR-GSP uitgevoerd worden.

Landbouwbedrijven die reeds als focusbedrijven met maatregelen-categorie 2 of 3 werden aangeduid onder het 5de actieprogramma behouden de reductie van de N-bemestingsnorm en het verplichte areaal dat met vanggewassen moet worden ingezaaid (als dat hoger is dan de standaard maatregel) die verbonden zijn aan die status op hun percelen in gebiedstype 2 en 3 in 2019. Bedrijven die reeds een vrijstelling hebben verkregen onder het 5^{de}

actieprogramma, zullen hun vrijstelling behouden voor hun percelen in gebiedstype 2 en 3.

Equivalente maatregelen in gebiedstype 2 en 3

In plaats van te voldoen aan één of beide standaardmaatregelen voor gebiedstype 2 en 3, kan een landbouwer kiezen voor het systeem van equivalente maatregelen. Deze maatregelen omvatten een positieve bedrijfsevaluatie van het nitraatresidu of alternatieve, mitigerende maatregelen die land- en tuinbouwers kunnen nemen, individueel of in groep, die leiden tot een gelijkaardige reductie van de stikstofverliezen als één of beide standaardmaatregelen.

Fertilicentie

Op basis van een bemestingsaudit door een onafhankelijke gecertificeerde instantie worden de risico's op nutriëntenverliezen op het individuele bedrijf in kaart gebracht en worden gepaste mitigerende maatregelen opgesteld die het bedrijf neemt. Indien het bedrijf aantoont dat deze maatregelen effectief genomen zijn wordt de fertilicentie afgeleverd en geldt dit als equivalente maatregel.

Een code 'Beste en innovatieve bemestingspraktijken ter verbetering van de waterkwaliteit' vormt de basis voor deze mitigerende maatregelen.

Daarnaast kan dit ook maatregelen omvatten met betrekking tot:

- Nutriënten- en landbeheer;
- Volgen van gerichte opleidingen;
- Verplicht gebruik van gecertifi-

ceerde bemestingsadviezen en bedrijfsbegeleiding.

Andere equivalente maatregelen

Andere niet-limitatieve mogelijkheden zijn (combinaties van) maatregelen rond perceelsranden, uitgebreide teeltvrije zones langs waterlopen, teeltrotaties, striktere invulling van de verbodsperiode voor het toedienen van meststoffen, toepassen van precisietechnieken, aanleggen van bufferbekkens,

... Deze equivalente maatregelen kunnen ofwel gerealiseerd worden door een individuele landbouwer of in groep.

Gebiedsgerichte maatregelen op supra-bedrijfsniveau

Tot deze groep behoren maatregelen die landbouwers in groep kunnen nemen om een bijkomende reductie van de nutriëntenvrucht naar het grond- en oppervlaktewater te bekomen.

- Bijkomende mestopslagcapaciteit
- Aanleg van bufferbekkens
- Teeltrotatie
- Robuustere catchments

Sectorgerichte maatregelen

Tot deze groep behoren maatregelen gericht op een hele (sub-)sector.

- Actieplan voor grondloze tuinbouw
- Actieplan silosappen
- Verhogen norm werkzame stikstof voor uitsluitend gemaaid grasland mits toepassen van een innoverend graslandmanagement. De maximale norm werkzame stikstof voor uitsluitend gemaaid grasland (11% van het grasland areaal) wordt verhoogd met 75 eenheden.
- Verlengen opslagperiode vaste dierlijke mest op de akker

Tabel

		gebieds- type 2	gebieds- type 3
Daling van de bemestingsnorm voor werkzame stikstof	2019	-0%	-5%
	2020	-5%	-10%
	2021	-5%	-15%
	2022	-10%	-20%
Bijkomend areaal in te zaaien met vanggewassen of grasland op percelen bouwland gelegen in gebiedstype, tov referentie van gebiedstype (gem. van 2016, 2017 en 2018)	2019	+0%	+5%
	2020	+5%	+10%
	2021	+5%	+15%
	2022	+10%	+20%

Opslag op kopakker

Het Vlaams Agrarisch Centrum verwelkomt de uitbreiding van de opslagperiode van stalmest op de kopakker.

Bodemkwaliteit verbeteren

- Stimuleren meerjarig grasland
- Stimuleren van teelten, rotaties, technieken en meststoffen die het OS-gehalte verhogen
- Actieplan verhoging koolstofgehalte met respect voor de fosforproblematiek
- Stimuleren van het gebruik van stalmest

Voor bedrijven met percelen in fosfaatklasse I en II geldt dat de P voor 50% wordt meegeteld voor stalmest en compost bij gebruik op deze percelen. Om stalmest verder te stimuleren wordt deze maatregel ook van toepassing voor percelen in fosfaatklasse III en IV voor biologische landbouwbedrijven en niet-biologische bedrijven die circulair werken met stalmest (d.w.z. dat minstens 90% van hun dierlijke productie uit stalmest bestaat en dat ze minstens 90% van hun dierlijke productie op eigen gronden gebruiken).

- Ontwikkelen van een bodempaspoort
- Faciliteren boerderijcompost

Stalmest

Het Vlaams Agrarisch Centrum is tevreden dat de problematiek van de bodemkwaliteit terecht een werkpunt blijft. We verwachten een positieve benadering voor het gebruik van stalmest op de bedrijven door de 50% toepassing van fosfaat uit te breiden naar alle percelen klasse I tot IV, ipv klasse I en II behalve voor de percelen die door staalname zijn geklasseerd in klasse IV.

Verder herhalen we ons standpunt om vrijstelling van NER toe te passen voor de veehouderij in ingestrooide stallen naar analogie met de mestverwerking. Dit om de toepassing van ingestrooide stallen te bevorderen.

4J Principe

Om een correct bemestingsplanadvies op te stellen is er nood aan beschikbare data.

Het Vlaams Agrarisch Centrum vraagt een overleg op te starten over de mogelijkheden en procedures om de bodemanalyses ter beschikking te stellen op het E-loket.

Nalevingsgraad verhogen

Landbouwers begeleiden naar een duurzaam bemestingsmanagement

Effectief handhavings- en sanctioneringsbeleid:

- Administratieve controles als basis voor een adequaat toezichts- en sanctioneringsbeleid
- Bedrijfsdoorlichtingen als sluitstuk van een effectieve handhaving
- Gerichte terreincontroles
- Nitraatresiducontroles

Voorzorgprincipe

We vragen dat landbouwers tijdig door de mestbank worden verwittigd indien een overschrijding van de bemestingsruimte op bedrijfsniveau dreigt.

Erkende labo's

De resultaten van de bodemstalen(nitraatresidu) zijn bepalend voor de bedrijfsvoering en mestmanagement.

Het is van groot belang dat de resultaten betrouwbaar zijn.

Om de betrouwbaarheid van de resultaten te bevestigen en het vertrouwen van de landbouwers in de labo's te versterken, dringen we erop aan om de initiele resultaten te vergelijken met de resultaten van de controlestalen.

Timing en uitvoering

De indeling van de afstroomzones en de toepassing van de maatregelen in geboedstype OW2 en OW 3 heeft zijn gevolgen voor het E-loket.

We dringen erop aan dat de indeling en toepassing tijdig geïmplementeerd worden in het E-loket.

Vereenvoudiging leidt tot versterkte implementatie

- Rationalisering van de uitrijregeling
- Afstemmen procedures en termijnen
- Harmonisatie bodemstalen
- Gebruiksattesten afschaffen
- Vereenvoudiging in de mesttransporten
- Borging van maatregelen en instrumenten

Vereenvoudiging administratie

Het Vlaams Agrarisch Centrum vraagt de afschaffing van de twee-delige aanmelding voor derogatie (15/02 en verzamelaanvraag).

Tevens is het wenselijk om te voorzien dat de data opgenomen in MAP6 omwille van uitzonderlijke omstandigheden kunnen gewijzigd worden.

Het Vlaams Agrarisch Centrum dringt erop aan om het overleg "harmonisatie bodemstalen" van 6 maart 2018 verder te zetten en te activeren.